

Regeringens proposition

2005/06:159

Vissa socialförsäkringsfrågor

Prop.
2005/06:159

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Harpsund den 16 mars 2006

Göran Persson

Berit Andnor
(Socialdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en viss utvidgning av när tillfällig föräldrapening skall kunna utges under ett obegränsat antal dagar vid vård av ett barn under 18 år som blivit allvarligt sjukt och som genomgår sådan behandling som behövs för att barnet skall ges en möjlighet att bli botat.

Vidare föreslås att en person med sjuk- eller aktivitetsersättning skall kunna ha sin ersättning vilande vid studier i upp till 24 kalendermånader. Liknande regler finns redan för att pröva förvärvsarbete.

I propositionen föreslår regeringen också att en bestämmelse om bevisbördan när det gäller samboförhållanden införs i lagen om bostadstillägg till pensionärer. Denna innebär att om det har framkommit omständigheter som gör det sannolikt att två personer är sammanboende skall dessa likställas med sambor om inte den som ansöker om bostadstillägg visar att de inte är sambor. Vidare föreslås en justering av reglerna för inkomstberäkning vid beräkning av särskilt bostadstillägg.

Regeringen föreslår vidare att en försäkrad som deltar i det arbetsmarknadspolitiska programmet arbetspraktik i form av interpraktik skall omfattas av en skyddad sjukpenninggrundande inkomst under sådan tid.

I propositionen föreslås även en ändring av reglerna om beräkning av försäkringstid för sjuk- och aktivitetsersättning i form av garantiersättning till följd av direktiv 2003/109/EG om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning, vilket antogs av Europeiska unionens råd den 25 november 2003. Ändringen innebär att tredjelandsmedborgare med ställning som varaktigt bosatt i en annan EU-stat och med uppehållstillstånd i Sverige skall likställas med svensk medborgare.

Justeringen av reglerna om särskilt bostadstillägg till pensionärer och rätt till vilande sjuk- och aktivitetsersättning vid studier föreslås träda i

kraft den 1 januari 2007. Övriga ändringar föreslås träda i kraft den 1 juli Prop. 2005/06:159
2006.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	4
2	Lagtext.....	5
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring	5
2.2	Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395).....	10
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (2006:170) om ändring i studiestödslagen (1999:1395).....	11
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl.....	12
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (2002:624) om rekryteringsbidrag till vuxenstuderande	14
3	Ärendet och dess beredning.....	15
4	Rätt till tillfällig föräldrapenning vid vård av ett allvarligt sjukt barn	17
5	Vilande sjuk- och aktivitetsersättning vid studier	19
6	Bedömning av samboförhållande vid prövning av bostadstillägg	24
7	Justering av reglerna för inkomstberäkning vid beräkning av särskilt bostadstillägg.....	26
8	Vilande sjukpenninggrundande inkomst för personer som deltar i interpraktik	27
9	Beräkning av försäkringstid för sjuk- och aktivitetsersättning i form av garantiersättning för varaktigt bosatta tredjelands- medborgare	29
10	Författningskommentar	32
10.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring	32
10.2	Förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395).....	34
10.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (2006:170) om ändring i studiestödslagen (1999:1395).....	34
10.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl.....	34
10.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:624) om rekryteringsbidrag till vuxenstuderande	35
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 mars 2006	36
	Rättsdatablad.....	37

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
2. lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395),
3. lag om ändring i lagen (2006:170) om ändring i studiestödslagen (1999:1395)
4. lag om ändring i lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl.,
5. lag om ändring i lagen (2002:624) om rekryteringsbidrag till vuxen-studerande.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 5 §, 4 kap. 10 b §, 9 kap. 7 § samt 16 kap. 7, 14 och 18 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

5 §²

Försäkringskassan skall besluta om en försäkrads tillhörighet till sjukpenningförsäkringen och fastställa sjukpenninggrundande inkomst. För en försäkrad som inte är bosatt i Sverige gäller detta så snart anmälan om hans inkomstförhållanden gjorts hos Försäkringskassan. Av beslutet skall framgå i vad mån den sjukpenninggrundande inkomsten är att hänföra till anställning eller till annat förvärvsarbete. Sjukpenningförsäkringen skall omprövas

a) när Försäkringskassan fått kännedom om att den försäkrades inkomstförhållanden eller andra omständigheter har undergått ändring av betydelse för rätten till sjukpenning eller för sjukpenningens storlek,

b) när sjukersättning eller aktivitetsersättning enligt denna lag eller särskild efterlevandepension enligt lagen (2000:462) om införande av lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn beviljas den försäkrade eller sådan ersättning eller pension som redan utges ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades arbetsförmåga eller, vid särskild efterlevandepension, förmåga eller möjlighet att bereda sig inkomst genom arbete,

c) när delpension enligt särskild lag beviljas den försäkrade eller redan utgående sådan pension ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades arbets- eller inkomstförhållanden,

d) när tjänstepension beviljas den försäkrade,

e) när ett beslut om vilandeförklaring av sjukersättning eller aktivitetsersättning enligt 16 kap. 16 § upphör, samt

f) när livränta beviljas den försäkrade enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller redan utgående livränta ändras.

Ändring som avses i första stycket skall gälla från och med den dag då anledningen till ändringen uppkommit. Den sjukpenninggrundande inkomst som ändrats enligt första stycket a får dock läggas till grund för ersättning tidigast från och med första dagen i den ersättningsperiod som

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

² Senaste lydelse 2005:334.

inträffar i anslutning till att Försäkringskassan fått kännedom om inkomständringen.

Under tid som anges under 1–6 får, om inte första stycket *b–d* eller *f* är tillämpligt, den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten sänkas lägst till vad den skulle ha varit närmast dessförinnan om Försäkringskassan då känt till samtliga förhållanden. Detta gäller tid då den försäkrade

1. bedriver studier enligt de grunder som fastställs av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer,

2. erhåller periodiskt ekonomiskt stöd, utgivet enligt särskilda avtal mellan arbetsmarknadens parter, enligt de grunder som fastställs av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer,

3. deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd eller står till arbetsmarknadens förfogande enligt de grunder som fastställs av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer,

4. är gravid och avbryter eller inskränker sitt förvärvsarbete tidigast sex månader före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför,

5. helt eller delvis avstår från förvärvsarbete för vård av barn, om den försäkrade är förälder till barnet eller likställs med förälder enligt 1 § föräldraledighetslagen (1995:584) och barnet inte har fyllt ett år. Motsvarande gäller vid adoption av barn som ej fyllt tio år eller vid mottagande av sådant barn i avsikt att adoptera det, om mindre än ett år har förflutit sedan den försäkrade fick barnet i sin vård,

6. fullgör tjänstgöring enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt.

För en försäkrad som avses i tredje stycket 1 eller 2 eller deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd skall Försäkringskassan, vid sjukdom under den aktuella tiden, beräkna sjukpenningen på en sjukpenninggrundande inkomst som har fastställts på grundval av enbart den inkomst av eget arbete som den försäkrade kan antas få under denna tid. Om därvid den sjukpenninggrundande inkomsten helt eller delvis är att hänföra till anställning, skall årsarbetstiden beräknas på grundval av enbart det antal arbetstimmar som den försäkrade kan antas ha i ifrågava-

Under tid som anges under 1–6 får, om inte första stycket *b*, *d* eller *f* är tillämpligt, den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten sänkas lägst till vad den skulle ha varit närmast dessförinnan om Försäkringskassan då känt till samtliga förhållanden. Detta gäller tid då den försäkrade

3. deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd *eller interpraktikstipendium* eller står till arbetsmarknadens förfogande enligt de grunder som fastställs av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer,

För en försäkrad som avses i tredje stycket 1 eller 2 eller deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd *eller interpraktikstipendium* skall Försäkringskassan, vid sjukdom under den aktuella tiden, beräkna sjukpenningen på en sjukpenninggrundande inkomst som har fastställts på grundval av enbart den inkomst av eget arbete som den försäkrade kan antas få under denna tid. Om därvid den sjukpenninggrundande inkomsten helt eller delvis är att hänföra till anställning, skall årsarbetstiden beräknas på grundval av enbart det antal arbetstimmar som den försäkrade kan antas ha i

rande förvärvsarbete under den ifrågavarande förvärvsarbete under aktuella tiden. den aktuella tiden.

För en försäkrad som får sådan behandling eller rehabilitering som avses i 7 b § eller 22 kap. 7 § och som under denna tid får livränta enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller motsvarande ersättning enligt en annan författning skall Försäkringskassan, vid sjukdom under den tid då livränta betalas ut, beräkna sjukpenningen på en sjukpenninggrundande inkomst som har fastställts på grundval av enbart den inkomst av eget arbete som den försäkrade kan antas få under denna tid.

För en försäkrad som avses i 10 c § första stycket 1 eller 2 skall dock under studieuppehåll mellan vår- och hösttermin, då den försäkrade inte uppstår studiesocial förmån för studier som avses i tredje stycket 1, sjukpenningen beräknas på den sjukpenninggrundande inkomst som följer av första–tredje styckena, om sjukpenningen blir högre än sjukpenning beräknad på den sjukpenninggrundande inkomsten enligt fjärde stycket.

Fjärde stycket tillämpas även för försäkrad som avses i tredje stycket 6 när den försäkrade genomgår grundutbildning som är längre än 60 dagar.

Omprövning av sjukpenningförsäkringen enligt första stycket a skall ej omfatta ändring av den försäkrades inkomstförhållanden på grund av sådant förvärvsarbete som avses i 16 kap. 15 §.

4 kap.

10 b §³

Föräldrar till ett *svårt* sjukt barn under 18 år har rätt till tillfällig föräldrapenning när de behöver avstå från förvärvsarbete för vård av barnet.

Föräldrar till ett *allvarligt* sjukt barn under 18 år har rätt till tillfällig föräldrapenning när de behöver avstå från förvärvsarbete för vård av barnet.

9 kap.

7 §⁴

Om försäkringsfallet har inträffat före ingången av det år då den försäkrade fyllde 18 år, gäller inte kravet i 7 kap. 1 § att den försäkrade skall vara försäkrad vid försäkringsfallet och får försäkringstid i stället för vad som följer av 6 § tillgodoräknas enligt andra och tredje styckena.

För en försäkrad som är svensk medborgare skall som försäkringstid tillgodoräknas tiden från och med det år då han eller hon fyllde 16 år till och med det år då han eller hon uppnår 64 års ålder. Hänsyn skall dock inte tas till tid då den försäkrade efter fyllda 16 år inte har uppfyllt förutsättningarna för tillgodoräknande av försäkringstid enligt 3–5 §§.

För en försäkrad som är utländsk medborgare skall vad som sägs i andra stycket gälla under förutsättning att han eller hon är bosatt i Sverige sedan minst fem år.

En utländsk medborgare med ställning som varaktigt bosatt i en annan EU-stat med uppehållstillstånd i Sverige skall, när det

³ Senaste lydelse 2004:1250.

⁴ Senaste lydelse 2002:309.

gäller beräkning av försäkringstid för garantiersättning enligt andra stycket, likställas med en svensk medborgare.

Prop. 2005/06:159

16 kap.

7 §⁵

Om arbetsförmågan väsentligt förbättras för en försäkrad som uppstår sjukersättning eller aktivitetsersättning, skall förmånen dras in eller minskas med hänsyn till förbättringen. En försäkrad som regelbundet och under en längre tid har uppvisat en arbetsförmåga som han eller hon antogs sakna när beslutet om sjukersättning eller aktivitetsersättning fattades skall därvid, om inte annat framkommer, antas ha en väsentligt förbättrad arbetsförmåga.

Sådan sjukersättning eller aktivitetsersättning som omfattas av ett beslut enligt 15 § eller som har vilandeförklarats enligt 16 § får inte dras in eller minskas på grund av att den försäkrade under den tid och i den omfattning som anges i beslutet genom förvärvsarbete har uppvisat en väsentligt förbättrad arbetsförmåga.

Aktivitetsersättning får inte dras in eller minskas på grund av att den försäkrade deltar i sådan aktivitet som avses i 7 kap. 5 §.

Sådan sjukersättning eller aktivitetsersättning som omfattas av ett beslut enligt 15 § eller som har vilandeförklarats enligt 16 § får inte dras in eller minskas på grund av att den försäkrade under den tid och i den omfattning som anges i beslutet genom förvärvsarbete *eller studier* har uppvisat en väsentligt förbättrad arbetsförmåga.

14 §⁶

Försäkringskassan får efter ansökan av den försäkrade besluta att dennes sjukersättning eller aktivitetsersättning i den omfattning som anges i 15 och 16 §§ skall betalas ut eller förklaras vilande under tid som den försäkrade förvärvsarbetar med utnyttjande av en arbetsförmåga som han eller hon antogs sakna när beslutet om förmånen fattades. Ett sådant beslut får endast fattas om den försäkrade under minst tolv månader omedelbart dessförinnan har uppburit sjukersättning eller aktivitetsersättning.

Sjukersättning och aktivitetsersättning som har förklarats vilande skall inte betalas ut för den tid som vilandeförklaringen avser.

Vilandeförklaring får avse hel sjukersättning eller aktivitets-

Försäkringskassan får efter ansökan av den försäkrade besluta att dennes sjukersättning eller aktivitetsersättning i den omfattning som anges i 15 och 16 §§ skall betalas ut eller förklaras vilande under tid som den försäkrade förvärvsarbetar *eller studerar* med utnyttjande av en arbetsförmåga som han eller hon antogs sakna när beslutet om förmånen fattades. Ett sådant beslut får endast fattas om den försäkrade under minst tolv månader omedelbart dessförinnan har uppburit sjukersättning eller aktivitetsersättning.

Vilandeförklaring får avse hel sjukersättning eller aktivitets-

⁵ Senaste lydelse 2001:489.

⁶ Senaste lydelse 2001:489.

ersättning eller en sådan kvotdel därav som anges i 7 kap. 2 §. Vid bedömning av hur stor del av förmånen som skall vilandeförklaras skall beaktas omfattningen av det förvärvsarbete som den försäkrade avser att utföra.

ersättning eller en sådan kvotdel därav som anges i 7 kap. 2 §. Vid bedömning av hur stor del av förmånen som skall vilandeförklaras skall beaktas omfattningen av det förvärvsarbete som den försäkrade avser att utföra. *Vid studier skall dock alltid den beviljade förmånen i sin helhet vilandeförklaras.*

18 §⁷

Ett beslut om vilandeförklaring enligt 16 § skall upphävas om den försäkrade begär det.

Försäkringskassan får utan att den försäkrade har begärt det upphäva ett beslut om vilandeförklaring om den försäkrade insjuknar och beräknas bli långvarigt sjuk. Detsamma gäller om den försäkrade har vilande sjukersättning eller aktivitetsersättning och helt eller delvis avbryter det arbetsför sök som legat till grund för beslutet om vilandeförklaring för att i stället uppbära föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning eller havandeskapspenning.

Försäkringskassan får utan att den försäkrade har begärt det upphäva ett beslut om vilandeförklaring om den försäkrade insjuknar och beräknas bli långvarigt sjuk. Detsamma gäller om den försäkrade har vilande sjukersättning eller aktivitetsersättning och helt eller delvis avbryter det arbetsför sök *eller de studier* som legat till grund för beslutet om vilandeförklaring för att i stället uppbära föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning eller havandeskapspenning.

1. Denna lag träder i kraft i fråga om 3 kap. 5 §, 4 kap. 10 b § och 9 kap. 7 § den 1 juli 2006 och i övrigt den 1 januari 2007.

2. De nya bestämmelserna i 3 kap. 5 § tredje stycket 3 och fjärde stycket skall tillämpas för försäkrad som beviljats interpraktikstipendium för tid efter ikraftträdandet.

⁷ Senaste lydelse 2003:422.

2.2 Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)

Prop. 2005/06:159

Häriigenom föreskrivs att 3 kap. 25 § studiestödslagen (1999:1395) skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt lagförslag 2.1 i Föreslagen lydelse prop. 2005/06:134

3 kap.

25 §

Studiemedel får inte lämnas eller tas emot för den tid för vilken det lämnas

1. studiehjälp enligt 2 kap.,
2. aktivitetsstöd för att delta i ett arbetsmarknadspolitiskt program,
3. utbildningsbidrag för doktorander,
4. rekryteringsbidrag enligt lagen (2002:624) om rekryteringsbidrag till vuxenstuderande,
5. rehabiliteringsersättning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, eller
5. *sjukersättning, aktivitetsersättning eller rehabiliteringsersättning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, eller*
6. bidrag till studerande vid korttidsstudier som får fördelas av
 - a) Landsorganisationen i Sverige eller Tjänstemännens Centralorganisation med stöd av lagen (1976:1046) om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom Utbildningsdepartementets verksamhetsområde,
 - b) Socialstyrelsens institut för särskilt utbildningsstöd, eller
 - c) Sametinget.

Studiemedel får inte lämnas för den tid då den studerande tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt eller fullgör utbildning till reserv- eller yrkesofficer.

Studiemedel får inte lämnas för forskarutbildning om den studerande är eller har varit anställd som doktorand eller har eller haft utbildningsbidrag för doktorander.

Studiemedel får inte lämnas för den tid då den studerande beviljats studiestöd eller motsvarande studiefinansiering från ett annat land. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilken utländsk studiefinansiering som skall omfattas av detta stycke.

Regeringen får meddela föreskrifter om avvikelser från bestämmelserna i första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:170) om ändring i studiestödslagen (1999:1395)

Prop. 2005/06:159

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 25 § studiestödslagen (1999:1395) i stället för dess lydelse enligt lagen (2006:170) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

*Lydelse enligt lagförslag 2.2 i Föreslagen lydelse
prop. 2005/06:134*

3 kap. 25 §

Studiemedel får inte lämnas eller tas emot för den tid för vilken det lämnas

1. studiehjälp enligt 2 kap.,
2. aktivitetsstöd för att delta i ett arbetsmarknadspolitiskt program,
3. utbildningsbidrag för doktorander,
4. rekryteringsbidrag enligt lagen (2002:624) om rekryteringsbidrag till vuxenstuderande,
5. rehabiliteringsersättning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, eller
5. *sjukersättning, aktivitetsersättning eller rehabiliteringsersättning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, eller*
6. bidrag till studerande vid korttidsstudier som får fördelas av
 - a) Landsorganisationen i Sverige eller Tjänstemännens Centralorganisation med stöd av lagen (1976:1046) om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom Utbildningsdepartementets verksamhetsområde,
 - b) Socialstyrelsens institut för särskilt utbildningsstöd, eller
 - c) Sametinget.

Studiemedel får inte lämnas för den tid då den studerande tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt eller fullgör utbildning till reserv- eller yrkesofficer.

Studiemedel får inte lämnas för högskoleutbildning på forskarnivå om den studerande är eller har varit anställd som doktorand eller har eller har haft utbildningsbidrag för doktorander.

Studiemedel får inte lämnas för den tid då den studerande beviljats studiestöd eller motsvarande studiefinansiering från ett annat land. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilken utländsk studiefinansiering som skall omfattas av detta stycke.

Regeringen får meddela föreskrifter om avvikelser från bestämmelserna i första stycket.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl.

Prop. 2005/06:159

Härigenom föreskrivs att 5 och 21 §§ lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

En bidragsberättigad som är gift men stadigvarande lever åtskild från sin make skall likställas med ogift person, om inte särskilda skäl talar mot detta.

En bidragsberättigad som stadigvarande sammanbor med någon med vilken han eller hon har varit gift eller har eller har haft barn skall likställas med gift person. Om inte skäl visas för annat skall detsamma gälla i fråga om en vuxen person som lever tillsammans med en annan vuxen person, utan att de är gifta med varandra, om de är folkbokförda på samma adress.

Sambor skall likställas med makar.

Kommer det fram omständigheter som gör det sannolikt att två personer är sambor, skall dessa likställas med sambor, om inte den som ansöker om bostadstillägg eller som sådant bidrag betalas ut till visar att de inte är sambor.

21 §¹

Vid tillämpning av 20 § skall följande inkomster beaktas:

1. Den del av den bidragsgrundande inkomsten som avses i 12 § första stycket 1 och 2 efter avdrag för den skatte- och avgiftssats som följer av tillämplig skattetabell enligt 11 kap. 6 § skattebetalningslagen (1997:483). Om det för den bidragsberättigade inte kan beslutas någon tillämplig skattetabell skall den skatte- och avgiftssats användas som följer av den skattetabell som skulle ha varit tillämplig om sådant beslut hade kunnat fattas.

2. Den del av den bidragsgrundande inkomsten som avses i 12 § första stycket 3 efter avdrag med 30 procent.

3. Den del av den bidragsgrundande inkomsten som avses i 15 §.

4. Den del av den bidragsgrundande inkomsten som avses i 16 och 17 §§.

5. Bostadstillägg enligt 11 §.

Inkomsterna enligt första stycket 1–3 skall sammanlagda alltid an-

Inkomsterna enligt första stycket 1–3 skall sammanlagda alltid an-

¹ Senaste lydelse 2002:218.

ses utgöra lägst en tolfedel av det för den bidragsberättigade gällande beloppet enligt 19 § efter avdrag för beräknad preliminär skatt enligt första stycket 1. I fråga om makar skall inkomsterna för var och en av dem beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda inkomster.

ses utgöra lägst en tolfedel av det för den bidragsberättigade gällande beloppet enligt 19 § efter avdrag för beräknad preliminär skatt enligt första stycket 1. I fråga om makar skall inkomsterna för var och en av dem beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda inkomster. *För den som är född 1938 eller senare och som har fyllt 65 år skall inkomsterna, i stället för de belopp som anges i 19 § första stycket, alltid anses utgöra lägst en tolfedel av 2,13 gånger prisbasbeloppet för den som är ogift och 1,9 gånger prisbasbeloppet för den som är gift efter avdrag för beräknad preliminär skatt enligt första stycket 1.*

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006 i fråga om 5 § och i övrigt den 1 januari 2007.

2. Äldre bestämmelser i 21 § skall fortfarande tillämpas på bostadstillägg som avser tid före utgången av år 2006.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2002:624) om rekryteringsbidrag till vuxenstuderande

Prop. 2005/06:159

Härigenom föreskrivs att 14 § lagen (2002:624) om rekryteringsbidrag till vuxenstuderande skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2005/06:134 Föreslagen lydelse

14 §

Rekryteringsbidrag får inte lämnas eller tas emot för den tid för vilken det lämnas

1. studiemedel enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395),
2. aktivitetsstöd för att delta i ett arbetsmarknadspolitiskt program,
3. rehabiliteringsersättning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, eller
3. *sjukersättning, aktivitetsersättning eller rehabiliteringsersättning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, eller*
4. bidrag till studerande vid korttidsstudier som får fördelas av
 - a) Landsorganisationen i Sverige eller Tjänstemännens Centralorganisation med stöd av lagen (1976:1046) om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom Utbildningsdepartementets verksamhetsområde,
 - b) Socialstyrelsens institut för särskilt utbildningsstöd, eller
 - c) Sametinget.

Rekryteringsbidrag får inte lämnas för den tid då den studerande tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt eller fullgör utbildning till reserv- eller yrkesofficer.

Regeringen får meddela föreskrifter om avvikelser från bestämmelserna i första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

Rätt till tillfällig föräldrapenning vid vård av ett allvarligt sjukt barn

I budgetpropositionen för 2005 föreslog regeringen utvidgad rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av svårt sjuka barn under 18 år. Nya regler infördes den 1 januari 2005. Försäkringskassan har genomfört en uppföljning av de nya reglerna. Resultatet har redovisats i rapporten Uppföljning av ny bestämmelse, tillfällig föräldrapenning under ett obegränsat antal dagar när barnet är svårt sjukt (S2006/1969/SF). Rapporten visar att lagstiftningen har fått en betydligt mer restriktiv tillämpning än vad som var avsedd. Ett förslag till lagändring har tagits fram inom Socialdepartementet. Förslaget har beretts med Försäkringskassan och Socialstyrelsen.

Vilande sjuk- och aktivitetsersättning vid studier

I Socialdepartementets promemoria Vilande förtidspension – stimulans till återgång i arbetslivet (Ds 1999:18) redovisades förslag om att införa vilande förtidspension för att pröva att förvärvsarbeta. I promemorian behandlades också frågan om att införa en sådan rätt för att studera. Med hänvisning till det pågående utredningsarbetet om utformning av reglerna för unga försäkrade med sjukdom och arbetsförmåga som uppbär förtidspension föreslogs att nuvarande regler skulle fortsätta att gälla för den som uppbär förtidspension och samtidigt studerar.

I Socialdepartementets promemoria Aktivitetsersättning – Nytt försäkringsstöd för unga med långvarig medicinskt grundad nedsättning av arbetsförmågan (Ds 2000:40) lämnades bl.a. förslag i fråga om unga personer som till följd av funktionshinder har förlängd skolgång på grundskole- eller gymnasienivå som innebar rätt att uppbära hel aktivitetsersättning under den tid skolgången varar. Med utgångspunkt i de två promemoriorna och remissbehandlingen av dessa lämnade regeringen 1999 och 2001 förslag till riksdagen på dessa områden, vilka godkändes (prop. 1999/2000:4, bet. 1999/2000:SfU5, rskr. 1999/2000:97, respektive prop. 2000/01:96, bet. 2000/01:SfU15, rskr. 2000/01:257). Bestämmelserna om vilande sjuk- och aktivitetsersättning (f.d. förtidspension) för att pröva förvärvsarbete har därefter utvecklats ytterligare fr.o.m. den 1 juli 2003 (prop. 2002/03:89, bet. 2002/03:SfU10, rskr. 2002/03:227).

I budgetpropositionen för 2006 framhöll regeringen att i likhet med vad som gäller för att pröva att förvärvsarbeta bör en försäkrad få rätt att ha sin sjuk- eller aktivitetsersättning vilande under tid med studier, dock längst 24 kalendermånader. Ett lagförslag har utarbetats inom Socialdepartementet. Förslaget har beretts med Försäkringskassan och Centrala studiestödsnämnden.

Bedömning av samboförhållande vid prövning av bostadstillägg

Den 1 november 2005 trädde nya regler i kraft i lagen (1993:737) om bostadsbidrag avseende bedömning av samboförhållande vid prövning av bostadsbidrag. Bevisbördan ändrades så att om det är sannolikt att ett

samboförhållande föreligger är det den enskilde som skall visa att så inte är fallet. Försäkringskassan har i sitt yttrande över promemorian om reformerat bostadsbidrag (S/2004/9161/SF) påpekat att reglerna för bostadsbidrag och bostadstillägg borde vara lika i detta avseende. Ett lagförslag har utarbetats inom Socialdepartementet. Förslaget har beretts med Försäkringskassan.

Justering av reglerna för inkomstberäkning vid beräkning av särskilt bostadstillägg

Inom Socialdepartementet har det uppmärksamats att ålderspensionärer födda 1938 eller senare, i vissa fall kan få äldreförsörjningsstöd trots att de har full garantipension. Detta beror på att gränsen för den lägsta inkomst som skall användas vid beräkningen av särskilt bostadstillägg är högre än garantipensionen till denna grupp. Ett förslag till lagändring har utarbetats inom Socialdepartementet. Förslaget har beretts med Försäkringskassan.

Rätt till vilande sjukpenninggrundande inkomst för personer som deltar i interpraktik

Arbetsmarknadsstyrelsen har i skrivelse till Näringsdepartementet (N2005/6020/A) föreslagit att reglerna om vilande sjukpenninggrundande inkomst också skall gälla för den som deltar i det arbetsmarknadspolitiska programmet arbetspraktik i form av interpraktik. Ett lagförslag har utarbetats inom Socialdepartementet. Förslaget har beretts med Försäkringskassan, Arbetsmarknadsstyrelsen och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.

Beräkning av försäkringstid för sjuk- och aktivitetsersättning i form av garantiersättning för varaktigt bosatta tredjelandsmedborgare

Europeiska unionens råd antog den 25 november 2003 direktivet 2003/109/EG om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning (EUT L 16, 23.01.2004, s 44, Celex nr 32003 L 0109). Med tredjelandsmedborgare avses en person som inte är svensk medborgare, medborgare i en EU-stat, en annan EES-stat eller i Schweiz. Direktivet innehåller bestämmelser om att tredjelandsmedborgare som stadigvarande bott i en EU-stat i fem år efter ansökan kan beviljas ställning som varaktigt bosatt. Tredjelandsmedborgare som beviljats ställning som varaktigt bosatt skall tillerkännas vissa särskilda rättigheter som tillkommer unionsmedborgare, t.ex. rätten till likabehandling i fråga om tillträde till arbetsmarknaden, studier och social trygghet.

Utredningen om uppehållstillstånd för familjeåterförening och för varaktigt bosatta tredjelandsmedborgare har i delbetänkandet Familjeåterförening och fri rörlighet för tredjelandsmedborgare (SOU 2005:15) lämnat förslag till hur direktivet skall genomföras i svensk rätt. Utredningen har också utrett om det finns behov av ändring i socialförsäkringslagstiftningen med anledning av direktivet. Delbetänkandet har remissbehandlats. Regeringen har i proposition Genomförande av EG-direktiven om

unionsmedborgares rörlighet inom EU och om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning (prop. 2005/06:77) lämnat förslag till ändringar i utlänningslagen till följd av direktivet. Behov av anpassningar på socialförsäkringsområdet har utifrån utredningens förslag beretts närmare i Regeringskansliet och ett lagförslag har utarbetats inom Socialdepartementet. Förslaget har beretts med Försäkringskassan.

Propositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen, vänsterpartiet och miljöpartiet.

4 Rätt till tillfällig föräldrapenning vid vård av ett allvarligt sjukt barn

Regeringens förslag: En viss utvidgning skall göras när det gäller tillfällig föräldrapenning vid vård av ett sjukt barn under 18 år. Uttrycket svårt sjukt barn i 4 kap. 10 b § lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) ändras till allvarligt sjukt barn för att klargöra att någon jämförelse inte skall göras med begreppet svårt sjuk i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård.

Skälen för regeringens förslag: Tillfällig föräldrapenning kan betalas ut under 120 dagar per barn och år till en förälder för bl.a. vård av ett sjukt barn som inte har fyllt 12 år, i vissa fall 16 år. En förälder kan överlåta rätten till en annan försäkrad som avstår från förvärvsarbete för vård av barnet. De 120 dagarna räcker normalt i de flesta vårdsituationer, dock inte alltid för vård av ett sjukt barn med en livshotande sjukdom om den ena eller båda föräldrarna behöver avstå från förvärvsarbete för att vårda barnet. När båda föräldrarna tar ut tillfällig föräldrapenning samtidigt förbrukas dessutom två ersättningsdagar per dag.

I budgetpropositionen för 2005 föreslog regeringen utvidgade regler för tillfällig föräldrapenning. Förslaget genomfördes den 1 januari 2005 och innebar att föräldrar till ett *svårt sjukt* barn under 18 år har rätt till ett obegränsat antal dagar med tillfällig föräldrapenning när de behöver avstå från förvärvsarbete för vård av barnet. Rätten till tillfällig föräldrapenning i dessa fall skall normalt styrkas med ett särskilt läkarutlåtande. Motivet till införandet av ett obegränsat antal dagar med tillfällig föräldrapenning för svårt sjuka barn som inte har fyllt 18 år var att det är en viktig kvalitetsfråga för både föräldrar och barn att kunna vara tillsammans när ett barn drabbas av ett så allvarligt sjukdomstillstånd att det föreligger ett påtagligt hot mot barnets liv.

Försäkringskassan har genomfört en uppföljning av de nya reglerna för 2005. Resultatet har redovisats i en delrapport som visar att lagstiftningen har fått en betydligt mer restriktiv tillämpning än vad som var avsedd (Uppföljning av ny bestämmelse, tillfällig föräldrapenning under ett obegränsat antal dagar när barnet är svårt sjukt, S2006/1969/SF). Försäkringskassan avser att lämna en slutrapport i maj 2006.

Som exempel på situationer när reglerna inte berättigar till ersättning kan nämnas cancersjuka barn som behöver långvarig behandling. Behandlingen av dessa barn kan vara intensiv och påfrestande och kan

medföra illamående, infektionsrisker, blödningar och svårigheter att äta. Barnets behov, såväl fysiskt som psykiskt, av föräldrarnas omhändertagande är mycket stort. Behandlingen behöver inte vara lika intensiv hela tiden och symptomen kan variera, men behovet av att ha tillgång till en närstående kan ändå vara av avgörande betydelse under behandlingsperioden. Barnet kan under vissa perioder inte vistas i förskoleverksamhet, skola eller skolbarnomsorg dels med anledning av behovet av vårdinsatser, dels på grund av att det har en ökad infektionskänslighet.

Ett annat exempel på en grupp barn som behöver ett utökat stöd av sina föräldrar är de med behov av psykiatrisk behandling vid ätstörningar eller självskadebeteende. Detta är de två vanligaste patientgrupperna inom Barn- och ungdomspsykiatri (BUP). Barn och ungdomar som har ett beteende som är påtagligt destruktivt eller utsätter sig själva för allvarlig skada, kan behöva föräldrarnas medverkan och stöd under behandlingsperioder. En sådan situation kan anses föreligga om suicidförsök förekommer. Det kan då finnas ett behov av att föräldrarna aktivt deltar i behandlingen av barnet för att behandlingen skall bli framgångsrik och under vissa perioder kan det vara så att barnet inte skall lämnas ensamt. Behandlingen är således beroende av att en förälder finns hos barnet.

Mot bakgrund av ovanstående anser regeringen att tillfällig föräldrapenning bör kunna utges under ett obegränsat antal dagar när ett allvarligt sjukt barn genomgår behandling mot sitt sjukdomstillstånd och det utan behandlingen föreligger en fara för barnets liv. Genom att ändra uttrycket ”svårt sjukt” till ”allvarligt sjukt” klargörs att någon jämförelse inte skall göras med begreppet svårt sjuk i lagen 1998:1465 om ersättning och ledighet för närståendevård. Den tillfälliga föräldrapenningen i dessa fall bör liksom tidigare kunna utges för barn upp till 18 år. Rätten till tillfällig föräldrapenning i sådana situationer utesluter självfallet inte de situationer som redan i dag ger rätt till ett obegränsat antal dagar med tillfällig föräldrapenning för barn upp till 18 år dvs. när det föreligger ett påtagligt hot mot barnets liv.

En grundläggande regel för rätt till tillfällig föräldrapenning är att föräldern har haft ett verkligt behov av att avstå från förvärvsarbete för vård av barnet. För att Försäkringskassan skall kunna bedöma om rätt till tillfällig föräldrapenning föreligger krävs i normalfallet ett särskilt läkarutlåtande som lämnar de upplysningar som behövs om barnets allvarliga sjukdomstillstånd och behandling. I samband med att föräldern ansöker om tillfällig föräldrapenning bör Försäkringskassan med stöd av läkarutlåtandet kunna ta ställning till om omständigheterna i ärendet är sådana att bestämmelserna avseende sjukt barn i 4 kap. 10 b § AFL är tillämpliga. Behandlingsintensiteten ser naturligtvis olika ut beroende på barnets sjukdomstillstånd. Det är därför viktigt att det i förekommande fall utreds om barnet på grund av den behandling som det genomgår inte kan vistas i ordinarie förskoleverksamhet, skola, skolbarnomsorg eller i annan verksamhet som det åligger kommunen att erbjuda. Utredningen bör också tydligt visa om behovet av föräldrarnas deltagande under barnets behandling sträcker sig över en period eller under enstaka tillfällen. Den behandlande läkarens utlåtande bör härvid vara av stor betydelse för Försäkringskassans bedömning av ersättningsrätten. Givetvis bör inte något krav på läkarutlåtande ställas om det hos Försäkringskassan finns utred-

ning om barnets allvarliga sjukdomstillstånd och utredningen är tillräcklig för att bedöma ersättningsfrågan.

Det är kommunens ansvar att erbjuda förskoleverksamhet eller skolbarnomsorg av god kvalitet. Barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling skall ges den omsorg som deras speciella behov kräver. Särskilt infektionskänsliga barn kan ibland behöva byta verksamhetsform från t.ex. förskola till familjedaghem, där barngruppen är mindre och kontaktytorna färre. Det är främst en uppgift för barnhälsovården att ge råd i sådana frågor.

Det bör understrykas att en utbyggnad av den tillfälliga föräldrapenningen enligt förslaget inte skall leda till någon begränsning av kommunens och landstingens ansvar och samarbete. Den tillfälliga föräldrapenningen skall endast användas för behov som inte kan tillgodoses genom det ansvar som åligger kommunerna i de aktuella situationerna.

Den tillfälliga föräldrapenningen och vårdbidraget har byggts ut successivt under åren. Detta har medfört att de förutsättningar som i dag grundar rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn i vissa fall är svåra att samordna och avgränsa mot rätten till vårdbidrag. Detta har bland annat uppmärksammats i samband med införandet av en fjärdedels vårdbidrag. Regeringen avser att senare i år ta initiativ till en översyn av lagen om handikappersättning och vårdbidrag. De frågor som rör samordning och gränsdragning mellan den tillfälliga föräldrapenningen och vårdbidrag respektive handikappersättning bör ses över i detta sammanhang.

Det under utgiftsområde 12, Ekonomisk trygghet för familjer med barn, uppförda anslaget 21:2 *Föräldraförsäkring* tillfördes 8,4 miljoner kronor i samband med att reglerna ändrades den 1 januari 2005. Enligt Försäkringskassan har merbelastningen på anslaget, till följd av de nya reglerna, understigit 1 miljon kronor under 2005. Regeringen bedömer att de ekonomiska konsekvenserna av de utvidgade reglerna som nu föreslås ryms inom ramen för de medel som redan tillförts anslaget.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2006.

5 Vilande sjuk- och aktivitetsersättning vid studier

Regeringens förslag: En försäkrad som uppburit sjuk- eller aktivitetsersättning under minst ett år skall kunna ha sin förmån vilande under längst 24 kalendermånader för studier utan prövning av arbetsförmågan.

Vilandeförklaringen skall avse hela den beviljade sjuk- eller aktivitetsersättningen, oavsett om den försäkrade beviljats hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels sjuk- eller aktivitetsersättning.

Studiemedel och rekryteringsbidrag till vuxenstuderande skall samordnas med sjuk- och aktivitetsersättning.

En försäkrad som fått sin sjuk- eller aktivitetsersättning vilandeförklarad på grund av studier skall kunna fortsätta att uppbära ett tidigare beviljat bostadstillägg till pensionärer m.fl. under vilandeperioden.

Departementspromemorians Vilande förtidspension – stimulans till återgång i arbetslivet (Ds 1999:18) förslag: De nuvarande reglerna bör fortsätta att gälla för den som uppbär förtidspension och samtidigt studerar. Eventuella förändringar av rätten till ersättning under tiden med studier bör ske i samband med att ställning tas till hur reglerna skall utformas för unga försäkrade med sjukdom och arbetsförmåga som enligt de nuvarande reglerna uppbär förtidspension.

Remissinstanserna: *Centrala studiestödsnämnden* delar uppfattningen i promemorian att frågan om studier som ett led i stimulansen till ett mer aktivt liv för den som har förtidspension bör anstå till dess frågan om utformningen av ersättningssystemet för unga studerande med långvarig arbetsförmåga fått sin lösning. Även *Arbetsmarknadsstyrelsen* framhåller det angelägna i att reglerna för studier under tid med förtidspension samordnas med förslaget som gäller unga i ohälsöförsäkringen även om förutsättningarna kan vara något annorlunda för äldre personer. En generösare tillämpning av reglerna för studier under tid med förtidspension kan öka möjligheterna till en återgång i arbetslivet. *LO* och *SACO* anser att möjlighet bör finnas att vid studier ha motsvarande rätt som vid arbete att behålla förtidspension eller sjukbidrag, eftersom studier för särskilt yngre förtidspensionärer kan vara en mer realistisk väg till återgång i arbete. *SACO* anser att man i så hög grad som möjligt bör sträva efter att bedöma studier under tid med förtidspension på samma sätt som vid arbete under tid med förtidspension och finner det beklagligt att promemorian inte innehåller ett förslag. *TCO* anser att en begränsning av studier under högst ett år med förtidspension enligt Förtidspensionsutredningens förslag Ohälsöförsäkringen – Trygghet och aktivitet (SOU 1997:166) inte var ett bra förslag och framhåller att det måste finnas en viss flexibilitet i studietidens längd. *Sveriges Försäkringsförbund* understryker vikten av att förtidspensionärer får möjlighet att studera med bibehållen förtidspension under viss tid.

Skälen för regeringens förslag

I enlighet med regeringens proposition Vilande förtidspension (prop. 1999/2000:4, bet. 1999/2000:SfU5, rskr. 1999/2000:97) beslutade riksdagen att fr.o.m. den 1 januari 2000 införa regler om vilande förtidspension för att en försäkrad skulle ges möjlighet att pröva att förvärvsarbeta. I korthet innebar reglerna att en försäkrad under en tid av totalt tolv kalendermånader kunde pröva att arbeta utan att rätten att få tillbaka sin förtidspension eller sitt sjukbidrag gick förlorad. Under de tre första månaderna av denna tolv månadersperiod fick den försäkrade behålla sin förtidspension eller sitt sjukbidrag samtidigt som han eller hon prövade att arbeta. Efter de första tolv månaderna av förvärvsarbete kunde den försäkrade ha förmånen vilande under ytterligare längst 24 kalendermånader under vissa förutsättningar. I propositionen Förändringar inom socialförsäkringen (prop. 2002/03:89) föreslogs en utvidgning av den möjligheten som innebär att förmånen skall kunna vara vilande under längst 24 kalendermånader utan att rätten till denna går förlorad. Riksdagen godkände förslaget (bet. 2002/03:SfU10 och rskr. 2002/03:227). Dessa bestämmelser gäller sedan den 1 juli 2003.

I proposition 1999/2000:4 framhöll regeringen att eventuella förändringar i rätten till ersättning under tid för studier borde ske i samband med att ställning togs till hur reglerna skulle utformas för unga försäkrade med sjukdom och arbetsförmåga som uppbär förtidspension. Den frågan behandlades bl.a. i propositionen Sjukersättning och aktivitetsersättning i stället för förtidspension som godkändes av riksdagen (prop. 2000/01:96, bet. 2000/01:SfU15, rskr. 2000/01:257).

Det reformerade förtidspensionssystemet, som infördes den 1 januari 2003, innebär bl.a. att personer i åldrarna 19–29 år som av medicinska skäl har nedsatt arbetsförmåga med minst en fjärdedel skall ha rätt till aktivitetsersättning tidigast fr.o.m. den 1 juli det år då 19-årsdagen infaller om nedsättningen kan antas bli bestående under minst ett år. Aktivitetsersättning kan utges under högst tre år i taget, dock längst t.o.m. månaden före den månad då den försäkrade fyller 30 år. Dessutom kan personer i åldrarna 19–29 år som på grund av funktionshinder inte har kunnat avsluta sin utbildning på grundskole- eller gymnasienivå uppbära aktivitetsersättning under den tid hans eller hennes skolgång varar utan någon prövning av arbetsförmågan.

Förslagets utformning och syfte

För många förmånstagare har den nuvarande ordningen inneburit att Försäkringskassan – i synnerhet när det är fråga om studier på heltid – ofta gör den bedömningen att det finns en arbetsförmåga som kan tas tillvara, varför rätten till sjuk- eller aktivitetsersättning ifrågasätts och i regel upphör helt eller delvis.

Regeringen anser att en återgång till arbetslivet i möjligaste mån skall stimuleras. Det är viktigt att arbetsförmåga tas tillvara så långt det är möjligt. Studier är ett av flera sätt att stimulera till och möjliggöra ett återvändande till arbetslivet. Det kan i många fall vara det mest effektiva medlet för att förbättra möjligheterna att helt eller delvis försörja sig själv. Regeringen anser därför att det finns starka skäl för att införa liknande regler för att pröva att studera som i dag gäller för att pröva att förvärvsarbeta.

Mot den bakgrunden föreslår regeringen att försäkrade som har beviljats sjuk- eller aktivitetsersättning skall kunna bedriva studier under längst 24 kalendermånader utan att rätten till sjuk- eller aktivitetsersättning går förlorad. Detta innebär att samma ordning införs för att pröva att studera som gäller för att pröva att förvärvsarbeta, dock med två undantag. Det första är att förmånen inte utges under tre månader som vid förvärvsarbete och det andra består i att vilandeförklaringen skall avse hela den sjuk- eller aktivitetsersättning som en person blivit beviljad.

De nu föreslagna reglerna skall gälla för alla försäkrade som uppbär sjuk- eller aktivitetsersättning, oavsett när förmånen beviljades.

Regeringen avser att snarast ge Försäkringskassan i uppdrag att utvärdera om föreslagna 24 månader är en väl avvägd tidsrymd med hänsyn till reformens syfte.

Även om det i allmänhet torde vara fråga om studier på lägst gymnasienivå anser regeringen att det inte finns anledning att utesluta personer som önskar bedriva studier på grundläggande nivå. Det offentliga utbildningsväsendet erbjuder studier på dessa nivåer och den studerande kan lämnas studiestöd under studietiden. De studiestöd som främst kan komma ifråga är dels studiemedel, dels rekryteringsbidrag till vuxenstuderande. Dessa stöd hanteras och utbetalas av Centrala studiestödsnämnden. Regeringen vill i anslutning härtill understryka att de som kommer att studera under den tid då sjuk- eller aktivitetsersättningen är vilande skall göra det på samma studievillkor som övriga studerade t.ex. när det gäller ansökan om studieplatser, beviljande av studiemedel och rekryteringsbidrag samt vid återbetalning av studielån.

Samordning med andra stöd

För att undvika att enskilda får stöd från olika system för samma tid finns särskilda samordningsregler i bl.a. studiestödslagen. I dag saknas sådana regler mellan studiestödet och sjuk- och aktivitetsersättningen. Regeringen föreslår därför att sådana samordningsregler införs. Statligt studiestöd bör t.ex. inte kunna lämnas för samma tid som sjuk- och aktivitetsersättning utges. Det bör också vara möjligt att återkräva ersättning eller studiestöd som den enskilde inte haft rätt till därför att han eller hon under samma tid har fått sjuk- eller aktivitetsersättning.

I de fall sjuk- eller aktivitetsersättning av Försäkringskassan förklaras vilande med anledning av studier bör på samma sätt som gäller vid förvärvsarbete, enligt regeringens uppfattning, även en livränta som utges enligt lagen om arbetsskadeförsäkring och som är samordnad med sjuk- eller aktivitetsersättningen vilandeförklaras. Ett nytt beslut om livränta för vilandeperioden måste då fattas grundat på de inkomster den försäkrade har under denna tid.

Vidare anser regeringen att om en försäkrad uppbär bostadstillägg till pensionärer m.fl. bör han eller hon kunna behålla den förmånen under tid som sjuk- eller aktivitetsersättningen är vilandeförklarad på grund av studier. Detta motiveras främst av att möjligheten att i stället kunna beviljas bostadsbidrag enligt lagen (1993:737) om bostadsbidrag är begränsad till vissa grupper. Möjligheten för den försäkrade att behålla sitt bostadsstöd i form av bostadstillägg är sannolikt av avgörande ekonomisk betydelse för den som har för avsikt att påbörja studier med vilande sjuk- eller aktivitetsersättning. Ett bibehållande av den förmånen under studieperioden bedöms således vara en viktig förutsättning för många att kunna påbörja studier.

Konsekvenser för den enskilde

Det är givetvis angeläget att den enskilde håller Försäkringskassan underrättad om när studier påbörjas för att undvika att sjuk- eller aktivitetsersättning felaktigt utges.

Det är också viktigt att understryka att förslaget inte innebär att de som kommer att studera under den tid då sjuk- och aktivitetsersättning är

vilande behandlas annorlunda än övriga studeranden. Det betyder bl.a. att studiestöd endast kan lämnas under studietid. Till detta kommer att studiestöd normalt sett inte bara utgörs av bidrag utan också av lån som så småningom skall återbetalas. Eventuella betalningssvårigheter som kan aktualisera avskrivning av låneskulder skall också hanteras enligt regler för sådana ärenden. I detta sammanhang finns det anledning att fästa uppmärksamhet på att sjuk- och aktivitetsersättningen förändrats under senare år och inte längre innebär ett definitivt beslut. Detta bör öka förutsättningarna för återgång till arbete och därmed möjligheterna till återbetalning av eventuella låneskulder.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget beräknas omfatta högst 1 000 personer som i dag har sjuk- och aktivitetsersättning. Förslaget om vilande sjuk- och aktivitetsersättning vid studier innebär minskade utgifter för statsbudgeten. Beräkningen bygger på att vissa personer som i dag får sjuk- och aktivitetsersättning i stället finansierar sina levnadsomkostnader med statligt studiestöd i form av studiemedel (bidrag och lån) eller rekryteringsbidrag till vuxenstuderande.

Utgifterna på det under utgiftsområde 10, Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, uppförda anslaget 19:2 *Aktivitets- och sjukersättning m.m.* minskar, eftersom förmånen skulle ha betalats ut även om den försäkrade inte påbörjat studier. Då antalet tillgängliga studieplatser i utbildningssystemet inte kommer att utökas med anledning av förslaget ökar inte utgifterna för antalet studieplatser eller studiestödsplatser. Med hänsyn till bedömningen av återbetalningsförmågan för studerandegruppen är det rimligt att anta att risken för framtida avskrivningar är högre än för den genomsnittlige låntagaren. Detta kan dock antas uppvägas av den utgiftsbesparing som gjorts i sjuk- och aktivitetsersättningen. De personer som i framtiden kan försörja sig genom förvärvsarbetet kommer att stå för den största besparingen.

Administrativa konsekvenser och ikraftträdande

Förslaget får vissa administrativa konsekvenser för Försäkringskassan och Centrala studiestödsnämnden. Regeringen förutsätter därför att myndigheterna utarbetar rutiner för en rättssäker och effektiv hantering av dessa ärenden, bl.a. för informationsutbyte.

För att ge tid för nödvändiga förberedelser för studeranden och nämnda myndigheter föreslår regeringen att reglerna skall träda i kraft den 1 januari 2007.

6 Bedömning av samboförhållande vid prövning av bostadstillägg

Prop. 2005/06:159

Regeringens förslag: Vid tillämpningen av lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. skall sambor likställas med makar.

Om det har framkommit omständigheter som gör det sannolikt att två personer är sambor skall dessa likställas med sambor om de inte visar att något samboförhållande inte föreligger.

Skälen för regeringens förslag: Storleken på bostadstillägg till pensionärer påverkas förutom av bostadskostnad också av om en person är gift eller ogift. Till den som är ogift kan bostadstillägg betalas ut med högst 91 procent av 4 850 kronor per månad medan den som är gift kan få högst 91 procent av 2 425 kronor per månad.

Enligt lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. skall en person som stadigvarande sammanbor med någon som han eller hon tidigare varit gift med eller har eller har haft barn med likställas med gift vid beräkning av bostadstillägg. Om inte skäl visas för annat skall också två vuxna personer som lever tillsammans, utan att de är gifta, likställas med gifta om de är folkbokförda på samma adress. Skäl för annat kan vara att de är nära släkt, t.ex. syskon.

I den nuvarande lagstiftningen finns också en bestämmelse som innebär att en gift bidragsberättigad som stadigvarande lever åtskild från sin make skall likställas med ogift vid prövning av bostadstillägg, om inte särskilda skäl talar för annat.

Den 1 november 2005 trädde nya regler i kraft för bostadsbidrag till sambor. Reglerna innebär att vid tillämpning av lagen (1993:737) om bostadsbidrag skall sambor likställas med makar oavsett om de har eller har haft gemensamma barn eller om de är folkbokförda på samma adress. Lagändringen innebär inte någon ändring av sambobegreppet i sig utan bedömningen av om ett samboförhållande föreligger görs även fortsättningsvis med ledning av sambolagen (2003:376).

Vid samma tidpunkt gjordes också ett förtydligande i lagen om bostadsbidrag angående bevisbördan när det gäller samboförhållanden och rätten till bostadsbidrag. Ändringen innebär att om det har framkommit omständigheter som gör det sannolikt att två personer är sambor i sambolagens mening, skall de likställas med sambor och därigenom makar, om inte den som ansöker om eller uppbär bidraget kan visa att de inte är sambor. Om det finns sannolika skäl för att det föreligger ett samboförhållande men den bidragssökande inte anser att så är fallet ankommer det på honom eller henne att visa att det inte är fråga om ett samboförhållande. Liknande regler gäller även för underhållsstöd.

Bostadsbidrag och bostadstillägg har ett gemensamt syfte att ge vissa grupper ekonomiska möjligheter att ha en bra bostad. Det finns också olikheter mellan förmånerna. Bostadsbidrag är ett hushållsinriktat högkostnadsskydd medan bostadstillägg är ett individinriktat bostadsstöd och en del av grundskyddet i pensionssystemet. Samordning görs mellan förmånerna så att inte båda bostadsstöden ersätter samma del av bostadskostnaden i de fall en person uppbär båda förmånerna samtidigt. Att samboreglerna i de två bostadsstöden är olika är olämpligt inte minst

med anledning av att en person kan uppbära båda bostadsstöden samtidigt.

Regeringen anser därför att bedömningen om det föreligger ett samboförhållande vid prövning av rätten till bostadstillägg bör göras enligt sambolagen, på samma sätt som vid prövning av rätten till bostadsbidrag. Detta innebär att sambor likställs med makar även i lagen om bostadstillägg. Enligt sambolagen anses två ogifta personer som stadigvarande sammanbor i ett parförhållande och har gemensamt hushåll vara sambor. I förarbetena till sambolagen (prop. 2002/03:80) framgår bland annat att ett samboförhållande i regel skall anses föreligga om ett par bor tillsammans och har gemensamma barn. Villkoret i lagen om bostadstillägg att sammanboende, för att betraktas som gifta, skall ha varit gifta med varandra eller ha eller ha haft gemensamma barn fyller därför med den nya definitionen ingen funktion och bör således tas bort.

Regeringen anser också att det är rimligt att den som uppbär eller ansöker om bostadstillägg, på samma sätt som redan gäller för bostadsbidrag, åläggs ett större ansvar att själv visa vilket som är det rätta sammanboendeförhållandet. En ändring av dagens bestämmelser så att kravet på folkbokföring slopas och att det i stället skall vara den som ansöker om förmånen som skall visa att han eller hon inte är sambo, i de fall det finns sannolika skäl att anta att ett samboförhållande föreligger, skulle göra reglerna både mer rättvisa och lättare att tillämpa. Det kan t.ex. vara svårt för Försäkringskassan att utreda om en person skall anses vara sambo eller inte, om personen själv av någon anledning inte medverkar i Försäkringskassans utredning. Det är också angeläget att reglerna för bostadstillägg och bostadsbidrag liknar varandra så långt det är möjligt även om systemen delvis har olika syften. Regeringen föreslår mot denna bakgrund att reglerna för bostadstillägg ändras på så sätt att om det är sannolikt att två personer sammanbor skall de likställas med sambor, om de inte kan visa att de inte är det. Det är den enskilde som skall visa om sammanboende föreligger eller inte. Kravet på folkbokföring för att två personer skall kunna likställas med sambor och därmed makar vid prövning av bostadstillägg tas därmed bort.

För bostadstillägg till gifta personer föreslås inte någon förändring. En gift person som stadigvarande lever åtskild från sin make skall även fortsättningsvis betraktas som ogift om det inte finns skäl som talar emot det.

Inte heller för garantipensionen föreslår regeringen några förändringar. Även garantipensionens storlek är visserligen beroende av om en person är gift eller ogift men förmånerna har olika syften. Bostadstillägg skall täcka den sökandes andel av en gemensam boendekostnad medan garantipensionen skall utgöra ett grundläggande skydd för de individuella levnadskostnaderna. Redan i dag finns också en viss skillnad i sambobegreppet mellan förmånerna och en ändring av sammanboendebegreppet för bostadstillägg medför inte automatiskt att reglerna för garantipension måste ändras.

Förslaget bedöms medföra en marginell minskning av utgifterna på det under utgiftsområde 10, Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, uppförda anslaget 19:2 *Aktivitets- och sjukersättning m.m.* och på

det under utgiftsområde 11, Ekonomisk trygghet vi ålderdom, uppförda anslaget 20:3 *Bostadstillägg till pensionärer* (se vidare avsnitt 7 i denna proposition).

Prop. 2005/06:159

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2006.

7 Justering av reglerna för inkomstberäkning vid beräkning av särskilt bostadstillägg

Regeringens förslag: Vid beräkning av särskilt bostadstillägg för personer som är födda 1938 eller senare och som har fyllt 65 år skall den sammanlagda inkomsten per år alltid anses vara lägst 2,13 prisbasbelopp för ogifta personer och lägst 1,9 prisbasbelopp för gifta personer, allt efter skatteavdrag.

Skälen för regeringens förslag: Särskilt bostadstillägg kan betalas ut till den som uppbär bostadstillägg till pensionärer m.fl. Särskilt bostadstillägg är inkomstprövat och betalas ut om inkomsten, efter avdrag för skälig bostadskostnad, understiger en skälig levnadsnivå. Skälig bostadskostnad är från och med den 1 januari 2006 högst 6 050 kronor per månad och den skäliga levnadsnivån för 2006 är 4 281 kronor per månad för ogift och 3 586 kronor per månad för gift pensionär.

Vid beräkning av särskilt bostadstillägg används i princip samma inkomster som vid beräkning av bostadstillägg. Beräkningen är dock annorlunda, bland annat genom att det vid särskilt bostadstillägg är inkomsten efter skatteavdrag som används medan det vid beräkning av bostadstillägg är inkomsten före skatteavdrag. Vid beräkning av särskilt bostadstillägg finns det också en nedre gräns för vilken inkomst som lägst skall användas. Den nedre gränsen är, per år, 2,17 prisbasbelopp efter avdrag för skatt för en ogift ålderspensionär och 1,935 prisbasbelopp efter avdrag för skatt för en gift ålderspensionär. Bestämmelsen innebär att om den faktiska inkomsten understiger den nedre gränsen påförs pensionären en fiktiv inkomst upp till den nedre inkomstgränsen.

Den nedre inkomstgränsen för ålderspensionärer är i princip lika hög som garantipension till personer födda 1937 eller tidigare. Gränsen motsvarar också det fribelopp som används vid beräkning av bostadstillägg för ålderspensionärer. Garantipensionen till ålderspensionärer som är födda 1938 eller senare är emellertid något lägre – 2,13 prisbasbelopp för den som är ogift och 1,9 prisbasbelopp för den som är gift. För en person som är född 1938 eller senare och enbart har garantipension innebär de nuvarande reglerna att särskilt bostadstillägg beräknas utifrån en högre inkomst än vad de faktiskt har. Han eller hon får därför ett något för lågt särskilt bostadstillägg och hamnar därmed under den skäliga levnadsnivån. Det innebär i sin tur att det belopp som en person går miste om i särskilt bostadstillägg i stället kan betalas ut som äldreförsörjningsstöd. Personer som har full garantipension kan på grund av detta bli berättigade till äldreförsörjningsstöd.

Äldreförsörjningsstödet garanterar alla som har fyllt 65 år och är bosatta i Sverige en skälig levnadsstandard. Syftet med förmånen är att

äldre personer som inte kan försörja sig själva genom sin pension eller på annat sätt ändå skall vara garanterade en rimlig ekonomisk levnadsstandard. Äldreförsörjningsstöd beräknas i princip på samma sätt som särskilt bostadstillägg. Det är helt inkomstprövat och betalas ut om den samlade inkomsten, efter avdrag för skälig bostadskostnad, understiger skälig levnadsnivå. Precis som vid särskilt bostadstillägg är det inkomsten efter skatteavdrag som används och nivåerna för skälig levnadsnivå och skälig bostadskostnad är desamma. Äldreförsörjningsstöd skiljer sig emellertid från särskilt bostadstillägg genom att det inte finns någon lägsta gräns för inkomsten utan det är alltid den faktiska inkomsten efter skatt som används.

Både äldreförsörjningsstöd och särskilt bostadstillägg betalas ut som utfyllnad till övriga inkomster och de garanterade nivåerna är desamma i båda systemen. Det innebär att om särskilt bostadstillägg inte helt fyller upp till den skäliga levnadsnivån så kommer äldreförsörjningsstöd att kunna betalas ut istället. Genom att den nedre inkomstgränsen för särskilt bostadstillägg är högre än garantipension till dem som är födda 1938 eller senare kommer de som enbart har garantipension att kunna få äldreförsörjningsstöd även om de har bott i Sverige hela livet och kvalificerat sig för full garantipension. Regeringen föreslår därför att den nedre inkomstgränsen för ålderspensionärer som är födda 1938 eller senare sänks så att den motsvarar deras garantipension, dvs. 2,13 prisbasbelopp för ogifta personer och 1,9 prisbasbelopp för makar. Genom förslaget kommer man till rätta med att äldreförsörjningsstöd betalas ut i stället för särskilt bostadstillägg till personer som har full garantipension. Den sammanlagda ersättningen för den gruppen blir dock densamma. Det finns därutöver en mindre grupp personer med särskilt bostadstillägg men utan äldreförsörjningsstöd, som får ett något högre särskilt bostadstillägg.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2007 och medför att utgifterna på det under utgiftsområde 11, Ekonomisk trygghet vid ålderdom, uppförda anslaget 20:3 *Bostadstillägg till pensionärer* kan komma att öka med högst 500 000 kronor. Utgiftsökningen balanseras av att utgifterna på anslaget förväntas minska till följd av den föreslagna regeländringen avseende bevisbördan vid samboförhållanden (se avsnitt 6 i denna proposition).

8 Vilande sjukpenninggrundande inkomst för personer som deltar i interpraktik

Regeringens förslag: En försäkrad som deltar i det arbetsmarknadspolitiska programmet arbetspraktik i form av interpraktik skall omfattas av en skyddad sjukpenninggrundande inkomst under sådan tid.

För försäkrade som deltar i sådan interpraktik skall, vid sjukdom under den aktuella tiden, sjukpenningen beräknas på en sjukpenninggrundande inkomst som har fastställts på grundval av enbart den inkomst av eget arbete som han eller hon kan antas få under denna tid.

Skälen för regeringens förslag: Sedan 1995 har arbetslösa ungdomar haft möjlighet att praktisera på företag utomlands med utlandsstipendium. Stipendierna benämns i dag interpraktikstipendier. För ungdomar betyder erfarenhet av arbete utomlands och språkkunskaper att de får en starkare ställning på arbetsmarknaden och därmed bättre förutsättningar att få arbete.

Av förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program framgår att med programmet arbetspraktik avses praktik på en arbetsplats. Sedan den 1 januari 2005 kan arbetspraktiken bland annat anordnas genom interpraktikstipendier. Interpraktikstipendium får beviljas arbetslösa ungdomar i Sverige för praktik på arbetsplatser utanför Sverige. Stipendiet vänder sig till ungdomar mellan 20 och 29 år som är eller riskerar att bli långtidsarbetslösa.

Stipendier lämnas som ersättning för resekostnad, uppehälle och försäkring med skäligt belopp. Den maximala tiden som ett interpraktikstipendium kan lämnas är högst sex månader och stipendier får inte lämnas för praktik i enskilt hem. Stipendierna söks hos Arbetsmarknadsstyrelsen eller länsarbetsnämnden.

Om en försäkrad inte längre har någon inkomst av arbete skall han eller hon som regel inte längre omfattas av sjukpenningsskyddet i form av en sjukpenninggrundande inkomst (SGI). Sjukpenningsskyddet kvarstår emellertid i vissa situationer som kan betecknas som skyddsvärda. En sådan situation är när försäkringsskyddet i socialförsäkringen alternativt något annat trygghetssystem används eller då något allmänintresse utgör motiv för att låta den försäkrade behålla försäkringsskyddet.

Till de grupper som omfattas av sådana s.k. SGI-skyddade tider hör bland annat de som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd eller de som är helt eller delvis arbetslösa före ingången av den månad under vilken de fyller 65 år och som är beredda att anta erbjudet arbete i en omfattning som svarar mot den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten samt aktivt söker sådant arbete och är anmälda som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen.

Den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd har rätt att få sin tidigare sjukpenninggrundande inkomst vilande under sådan tid. Vid sjukdom lämnas fortsatt aktivitetsstöd. Om han eller hon t.ex. har en tillfällig anställning under tid med aktivitetsstöd och på grund av sjukdom behöver avstå från denna, baseras sjukpenningen i sådana fall på inkomsten från den tillfälliga anställningen. När tiden med aktivitetsstöd upphör eller om personen på grund av ett längre sjukfall måste avbryta åtgärden med aktivitetsstöd aktiveras den vilande sjukpenninggrundande inkomsten.

Den som är helt eller delvis arbetslös och uppfyller övriga kriterier för att ha SGI-skydd har rätt att få sjukpenning baserad på den skyddade sjukpenninggrundande inkomsten. Sjukpenningbeloppet per dag är dock för närvarande högst 521 kronor.

Den som deltar i arbetspraktik och får interpraktikstipendium uppfyller enbart ett av kraven för att omfattas av SGI-skydd, nämligen det att delta i ett arbetsmarknadspolitiskt program. Eftersom ersättningen lämnas i form av stipendium uppfylls däremot inte det andra kravet, det att aktivitetsstöd skall lämnas.

I likhet med vad Arbetsmarknadsstyrelsen framfört anser regeringen att det inte finns skäl att särbehandla ett arbetsmarknadspolitiskt program med interpraktikstipendium på grund av att det har en annan ersättningsform än arbetsmarknadspolitiska program med aktivitetsstöd. Arbetspraktik med interpraktikstipendium är ett arbetsmarknadspolitiskt program med syfte att förbättra den arbetslöses utsikter att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden i likhet med övriga arbetsmarknadspolitiska program.

En försäkrad som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd från Försäkringskassan får vid sjukdom under denna period sin sjukpenninggrundande inkomst beräknad på den inkomst av eget arbete som personen kan förväntas få under denna tid. Regeringen anser att samma regler bör gälla även för försäkrade som uppbär interpraktikstipendier.

Regeringen föreslår därför att SGI-skydd bör omfatta även de som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får interpraktikstipendier enligt förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program.

I sammanhanget bör beaktas huvudregeln om arbetslandets lagstiftning i förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om samordning av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen. Den innebär att den som förvärvsarbetar omfattas av lagstiftningen i den medlemsstat där han eller hon arbetar. Det är därför av stor vikt att den försäkrade informeras om vilka förutsättningar som gäller i de fall han eller hon börjar förvärvsarbeta under tid med interpraktikstipendium eftersom den försäkrade då omfattas av lagstiftningen i den medlemsstat där arbetet utförs.

Omkring 500 personer deltar i interpraktik varje år. Utnyttjande av vilande SGI-skydd kan komma i fråga först efter det att en period i interpraktik upphör eller avbryts. En förutsättning för detta är att personen sedan tidigare uppfyller kvalifikationsvillkoren för att få en SGI. De ekonomiska konsekvenserna av förslaget för det under utgiftsområde 10, Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, uppförda anslaget 19:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* bedöms vara marginella.

Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 juli 2006.

9 Beräkning av försäkringstid för sjuk- och aktivitetsersättning i form av garantiersättning för varaktigt bosatta tredjelandsmedborgare

Regeringens förslag: Utländska medborgare med ställning som varaktigt bosatt i en annan EU-stat med uppehållstillstånd i Sverige skall, när det gäller beräkning av försäkringstid för sjuk- och aktivitetsersättning i form av garantiersättning enligt 9 kap. 7 § lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL), likställas med svenska medborgare.

Utredningens bedömning: Någon ändring av 9 kap. 7 § AFL är inte nödvändig då problemet kommer att lösas när den nya förordningen (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av systemen för social trygghet börjar tillämpas.

Remissinstanserna: *Försäkringskassan* påtalar att det inte är troligt att förordning 883/2004 hinner börja tillämpas i tid.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har i proposition Genomförande av EG-direktiven om unionsmedborgares rörlighet inom EU och varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning (prop. 2005/06:77) bl.a. föreslagit att en ny rättsfigur, ställning som varaktigt bosatt tredjelandsmedborgare, införs till följd av EG-direktivet (2003/109/EG) om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning. Enligt artikel 11.1.d i direktivet skall varaktigt bosatta åtnjuta likabehandling i fråga om social trygghet, socialt bistånd och socialt skydd såsom dessa rättigheter definieras i nationell lagstiftning. Medlemsstaterna får begränsa likabehandlingen i fråga om bl.a. social trygghet till grundläggande förmåner (artikel 11.4). Utredningen om uppehållstillstånd för familjeåterförening och för varaktigt bosatta tredjelandsmedborgare konstaterar i sitt delbetänkande (SOU 2005:15) att det i svensk lagstiftning på dessa områden i princip inte görs någon skillnad på grund av medborgarskap. På ett område görs emellertid skillnad mellan svenska och utländska medborgare i socialförsäkringslagstiftningen. Det gäller den undantagsregel som finns för beräkning av försäkringstid för rätt till sjuk- och aktivitetsersättning för dem vars försäkringsfall inträffat före ingången av det år de fyllde 18 år (9 kap. 7 § AFL). Utredningen gör bedömningen att denna förmån bör ses som en grundläggande förmån och att bestämmelsen inte kan rättfärdigas av undantagsmöjligheten i direktivet.

För att en person skall ha rätt till sjuk- eller aktivitetsersättning i form av garantiersättning fordras normalt att personen både skall vara försäkrad vid försäkringsfallet och senare (7 kap. 1 § AFL och 3 kap. 1 § socialförsäkringslagen [1999:799]). Personer som bosätter sig i Sverige efter det att de blev arbetsoförmögna på grund av sjukdom eller funktionshinder har alltså inte rätt till garantiersättning. Undantag från kravet på att vara försäkrad vid försäkringsfallet görs dock för personer vars försäkringsfall har inträffat före ingången av det år de fyllde 18 år. Anledningen till att en särskild beräkningsmetod används för denna grupp är att grundregeln annars skulle innebära för stora begränsningar för dessa personer att tillgodoräkna sig försäkringstid. Undantaget gäller dock olika för svenska och utländska medborgare. För att undantagsregeln skall tillämpas på utländska medborgare, måste de ha varit bosatta i Sverige i minst fem år (9 kap. 7 § tredje stycket AFL).

Tredjelandsmedborgare med ställning som varaktigt bosatta i Sverige har för att uppnå denna ställning, varit bosatta här i fem år. Detta krav sammanfaller med det krav på fem års försäkring i Sverige som ställs i 9 kap. 7 § AFL.

Tredjelandsmedborgare som uppnått ställning som varaktigt bosatt i en annan EU-stat och som därefter flyttar till Sverige, uppfyller emellertid inte vid tiden för inflyttningen kravet på fem års bosättning i Sverige enligt AFL. För dem som omfattas av förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om samordning av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom

gemenskapen kan dock inte krav i den nationella lagstiftningen om svenskt medborgarskap upprätthållas. Genom förordning (EG) nr 859/2003 av den 14 maj 2003 skall reglerna i förordning 1408/71 i vissa fall även tillämpas på tredjelandsmedborgare som endast på grund av sitt medborgarskap inte omfattas av förordning 1408/71. När det gäller personer som omfattas av förordning 1408/71 kan därför kravet på likabehandling uppfyllas.

Personer som inte är förvärvsverkamma och deras familjemedlemmar omfattas emellertid inte av förordning 1408/71. Endast faktiska bosättningsår i Sverige kan då användas för att tillgodose kravet i 9 kap. 7 § AFL.

Den 20 maj 2004 trädde en ny förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av systemen för social trygghet i kraft som skall ersätta den nuvarande förordningen 1408/71. Den nya förordningen kan börja tillämpas först från och med den dag då en ny tillämpningsförordning träder i kraft. Den nya förordningen 883/2004 kommer att tillämpas på alla som är medborgare i en medlemsstat, statslösa och flyktingar som är bosatta i en medlemsstat och som omfattas eller har omfattats av lagstiftningen i en eller flera medlemsstater, samt deras familjemedlemmar och efterlevande. Därigenom kommer även den som inte varit arbetstagare eller familjemedlem att omfattas av samordningsreglerna. Det är emellertid ännu inte avgjort på vilket sätt tredjelandsmedborgare skall hantearas i förhållande till den nya förordningen 883/2004. Enligt övergångsbestämmelserna till förordningen skall förordning 1408/71 tills vidare ha kvar sin rättsverkan med avseende på förordning 859/2003. Detta innebär att förordning 1408/71 skall fortsätta gälla för tredjelandsmedborgare som är anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar så länge som förordning 859/2003 inte upphävs eller ändras. Tredjelandsmedborgare kommer därmed inte omedelbart att omfattas av den nya förordningen 883/2004 och den vidare personkrets som också omfattar icke förvärvsaktiva.

Kraven om likabehandling enligt EG-direktivet när det gäller tredjelandsmedborgare med ställning som varaktigt bosatt och som inte uppfyller kravet om fem års bosättning enligt AFL eller som omfattas av förordning 1408/71, kan därmed inte uppfyllas. Regeringen anser därför att det är nödvändigt att göra en justering av 9 kap. 7 § AFL.

De nya reglerna kommer att beröra ett mycket litet antal personer. De ekonomiska konsekvenserna för det under utgiftsområde 10, Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, uppförda anslaget 19:2 *Aktivitets- och sjukersättningar m.m.* beräknas således bli marginella. Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 juli 2006.

10.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

3 kap.**5 §**

Första stycket punkt c upphävs eftersom lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring har upphört att gälla och någon delpension inte längre kan betalas ut (prop. 1997/98:151, bet. 1997/98:SfU13 och SfU14. rskr. 1997/98:315 och 320). Sista ordinära utbetalningen av delpension gjordes i november 2004.

Tredje stycket punkten 3 har ändrats på så sätt att även de som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får interpraktikstipendium kan få en s.k. skyddad sjukpenninggrundande inkomst (SGI), dvs. SGI:n får sänkas lägst till vad den skulle ha varit närmast före förvärvsavbrottet om Försäkringskassan då känt till samtliga förhållanden.

I *fjärde stycket*, som bl.a. reglerar hur sjukpenningen skall beräknas vid sjukdom under tid som den försäkrade deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd har orden *eller interpraktikstipendium* lagts till.

4 kap.**10 b §**

Paragrafen ändras på så sätt att ”*svårt sjuk*” barn ändras till ”*allvarligt sjuk*” barn. Därigenom bryts den tidigare kopplingen till begreppet ”svårt sjuk” i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård vid bedömning av rätt till närståendepenning vid vård av svårt sjuk person. Även med uttrycket ”allvarligt sjuk” avses att barnets sjukdom i sig är så allvarlig och att hälsotillståndet är så nedsatt att det föreligger ett påtagligt hot mot barnets liv. Kravet på att det skall föreligga ett påtagligt hot mot barnets liv som förutsättning för att tillfällig föräldrapenning skall kunna utges utan begränsning i tiden, utesluter inte att tillfällig föräldrapenning kan utges även för tid när det direkta hotet mot barnets liv inte längre föreligger. Det krävs således inte att hotet skall innebära en i tiden omedelbart föreliggande fara för barnets liv.

9 kap.**7 §**

Ändringen i lagrummet är föranledd av den nya rättsfigur, ställning som varaktigt bosatt tredjelandsmedborgare, som har föreslagits i 5 a kap. utlänningslagen (2005:716) till följd av direktiv 2003/109/EG om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning vilket antogs av Europeiska unionens råd den 25 november 2003.

I tredje stycket finns ett bosättningskrav för utländska medborgare på fem år. Förslaget innebär att en utländsk medborgare som uppnått ställning som varaktigt bosatt i ett annat land i unionen och som har uppehållstillstånd i Sverige, vid beräkning av försäkringstid skall likställas med en svensk medborgare. För denna kategori utländska medborgare går det således inte att upprätthålla ett krav på fem års bosättning. Prövningen om en person uppnått ställning som varaktigt bosatt och hans eller

16 kap.

7 §

I paragrafen anges att sjukersättning och aktivitetsersättning skall dras in eller minskas om den försäkrades arbetsförmåga blivit väsentligt förbättrad.

Andra stycket innehåller ett förbud mot att dra in ersättningen bl.a. under tid då den försäkrade har sin ersättning vilande enligt 16 § trots att denne då genom förvärsarbete uppvisar en väsentligt förbättrad arbetsförmåga. Genom ändringen kommer inte heller det förhållandet att den försäkrade genom studier uppvisar en väsentligt förbättrad arbetsförmåga kunna leda till indragning under tid med vilande ersättning.

14 §

Paragrafen innehåller grundläggande bestämmelser om vilande sjukersättning och aktivitetsersättning i samband med arbetsförsök. Ändringen i paragrafens *första stycke* föranleds av att det skall vara möjligt att ha ersättningen vilande även under tid då den försäkrade bedriver studier. Ändringen har motiverats i avsnitt 5.

Vilandeförklaring av sjukersättning eller aktivitetsersättning under studier skall endast ske i sådana fall då studierna är av sådan karaktär och omfattning att de förutsätter utnyttjande av en arbetsförmåga som den försäkrade antogs sakna när beslutet om förmånen fattades.

I paragrafens *tredje stycke* anges att vilandeförklaring får avse del av sjukersättning eller aktivitetsersättning på motsvarande sätt som gäller för beviljande av förmånen. Den nu föreslagna ändringen innebär emellertid att hela den beviljade förmånen alltid skall förklaras vilande om anledningen till vilandeförklaringen är att den försäkrade skall studera. Omfattningen av studierna spelar härvid således inte någon roll.

18 §

Paragrafen som innehåller bestämmelser om upphävande av vilandeförklaring har ändrats så att den även omfattar beslut om vilandeförklaring med anledning av studier.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

2. Den nya bestämmelsen i 3 kap. 5 § tredje stycket 3 skall tillämpas när interpraktikstipendier betalas ut och avser tid efter lagens ikraftträdande. Har ett interpraktikstipendium betalats ut för tid före ikraftträdandet och SGI:n har sänkts (eller skulle ha sänkts om en SGI-prövning varit aktuell) dessförinnan kan de nya reglerna således inte tillämpas.

10.2 Förslaget till lag om ändring i studiestödslagen
(1999:1395)

Prop. 2005/06:159

3 kap.

25 §

Paragrafen som innehåller bestämmelser om att studiemedel inte får lämnas eller tas emot för tid för vilken vissa andra ersättningar lämnas har ändrats så att detsamma skall gälla avseende sjukersättning och aktivitetsersättning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring.

10.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (2006:170) om
ändring i studiestödslagen (1999:1395)

3 kap.

25 §

Eftersom lagen (2006:170) om ändring i studiestödslagen träder i kraft den 1 juli 2007 och den i lagförslag 2.2 föreslagna ändringen i 3 kap. 25 § studiestödslagen träder i kraft den 1 januari 2007 måste motsvarande ändring göras även i lagen (2006:170). Se kommentaren under 10.2.

10.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (2001:761) om
bostadstillägg till pensionärer m.fl.

5 §

I *andra stycket* införs en ny bestämmelse som anger att sambor skall likställas med makar. Villkoren att samborna tidigare skall ha varit gifta med varandra, ha eller ha haft barn tillsammans eller ha samma folkbokföringsadress slopas i den nya bestämmelsen. I stället införs samma makebegrepp som i lagen (1993:737) om bostadsbidrag (BoL). Begreppet "sambor" införs i stället för de nuvarande uttrycken "bidragsberättigad som stadigvarande sammanbor" och "en vuxen person som lever tillsammans med en annan vuxen person, utan att de är gifta med varandra". Vad som ligger i begreppet "sambor" får tolkas i enlighet med reglerna i 1 § första stycket sambolagen (2003:376).

Ett nytt *tredje stycke* införs som innehåller en bestämmelse om bevisbördan angående samboförhållanden. Regeln handlar om den situationen då omständigheterna gör det sannolikt att två personer bor tillsammans i ett samboförhållande trots att det inte framgår av de uppgifter som uppgetts till grund för ansökan eller utbetalning. Då måste den som ansökt om BTP eller den som bidraget betalats ut till visa att något samboförhållande inte föreligger. Förmår denne inte visa att det inte föreligger ett samboförhållande skall BTP beräknas som för sambo. Regeln motsvarar vad som i bevishänseende gäller i fråga om bostadsbidrag enligt 3 § BoL och underhållsstöd enligt 5 § lagen (1996:1030) om underhållsstöd.

21 §

I *andra stycket* har ett tillägg gjorts för den som har fyllt 65 år och är född 1938 eller senare. Genom tillägget sker en anpassning av inkomstgränserna så att reglerna för denna grupp av bidragsberättigade anpassas efter basnivåerna enligt 4 kap. 4 § lagen (1998:702) om garantipension.

10.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:624) om rekryteringsbidrag till vuxenstuderande

14 §

Paragrafen som innehåller bestämmelser om att rekryteringsbidrag inte får lämnas eller tas emot för den tid för vilken vissa andra ersättningar lämnas har ändrats så att detsamma skall gälla för tid då sjukersättning eller aktivitetsersättning lämnas enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 mars 2006

Närvarande: Statsministern Persson, statsråden Freivalds, Sahlin, Pagrotsky, Messing, Y. Johansson, Bodström, Sommestad, Karlsson, Nykvist, Andnor, Nuder, M. Johansson, Hallengren, Björklund, Holmberg, Jämtin, Österberg, Orback, Baylan

Föredragande: statsrådet Andnor

Regeringen beslutar proposition 2005/06:159 Vissa socialförsäkringsfrågor

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
---------------------------	---	--

Lagen (1962:381) om
allmän försäkring

32003L019